

A TANULMÁNYI OSZTÁLY ÉS A DIÁKJÓLÉTI SZERVEK SZEREPE A HALLGATÓK NEVELÉSÉBEN*

(Tapasztalatok a Szegedi Tanárképző Főiskolán)

Írta: ELEK JÓZSEF — ORGOVÁNY ZOLTÁN

„...esküszöm, hogy a Magyar Népköztársaság alkotmányát, alkotmányos jogszabályait megtartom. A Magyar Népköztársasághoz és annak dolgozó népéhez hű leszek, hazám megvédésére mindenkor készen állok. Az egyetem szabályait megtartom. Minden erőmmel arra törekszem, hogy tanulmányaimat a tőlem telhető legjobb eredménnyel végezzem, a haladó tudomány és technika eredményeit elsajátítsam, és tudásomat a dolgozó nép szolgálatába állítsam”.

Valamennyi felsőoktatási intézményben, minden tanév elején elhangzik e néhány mondat az első évesek ajkáról, ami egyben azt is jelenti, hogy az érettségizett fiatalok egy része rálépett arra az útra, amelynek végén az elérhetetlennek vélt ködös messze-ségben ott van a tanári, mérnöki, jogászi, orvosi és még ki tudja milyen diploma. Mennyi szorongás, mennyi remény, öröm, bizakodás és félelem szorítja össze e szöveget mondó torkokat a pályakezdés utolsó stációjának küszöbén! Az a három, négy vagy öt év, ami hátra van a diplomáig, mi mindent hozhat még! Azok, akik mögött az eredményes felvételi vizsga után néhány évre becsukódik valamelyik felsőoktatási intézmény kapuja, egy teljesen új világba kerülnek. Ez már nem középiskola, de még nem is a választott pálya, hanem ami a kettő között van. És hogy a választott pályára készülő fiatalok milyen szakemberek lesznek, hogyan tudják és hogyan fogják megállni a helyüket a leendő munkahelyükön, az attól is függ: milyen mértékben és alaposan szívják magukba a szakismereteket, mennyire sikerül a hivatásuk gyakorlásához szükséges készségeket kialakítani, és hogyan teljesedik ki emberi jellemük életüknek e szakaszában. A felsőoktatási intézmény mikroklímája formálja, alakítja a hallgatót, gyúrja tanárrá, mérnöké, orvosá. Az intézmény kapuján belül minden nevelési tényező: nevel a tanár, a hivataltnok, a takarító, a laboráns, a szakmunkás, de nevel az intézmény hagyománya, tisztasága, dekorációja, az előadóterem és laboratóriumok berendezése, hangulata, a képek a falon, a könyvtárak rendezettsége és esztétikuma — egyszóval, minden és mindenki.

A tanárképző főiskolák megalapításának 20. évfordulóján az Egri Tanárképző Főiskola tudományos ülészakán az egyik felszólaló, dr. Nánási Miklós mondta a következőket:

„A főiskola nem automata, sem patyolat vállalat, amibe betáplálják vagy beadják a 18 éves ifjút, s onnan a kész tanár optimális vértetetésében, érett hivatástudattal kipattan egy pár év múlva. A főiskolán a szunnyadó csírákat kell felébreszteni, ébren tartani és táplálni; a hajlamot, az érdeklődést, a kedvet fokozni, egészséges szellemi diétát nyújtani, állandó intellektuális nyugtalanságot okozni. Helyes arányú

* Az Országos Felsőoktatási Nevelési Munkaközösség, a Kommunista Ifjúsági Szövetség Központi Bizottsága, valamint a Magyar Pedagógiai Társaság Felsőoktatási Szakosztálya által hazánk felszabadulásának 25. évfordulója alkalmából meghirdetett országos pályázaton díjat nyert dolgozat.

égéskeveréket kell sűríteni, előgyújtást adni a szikrához... és rá kell nevelni az időnként beálló rövidzárlatok, gyújtáshibák, lefulladások és egyéb üzemzavarok kiküszöbölésének a módjára is. Persze nem verbális megnyilatkozások és deklarációk útján, hanem kizárólag példamutató emberek és tettek révén, s azzal, amire egy szívemhez nőtt régi tanítványom eszméltetett nemrég a kimúlt öreg tanítóképzőnk kapujában állva: — Tudod, — mondta, — olyan volt ez az iskola, hogy amikor a falusi parasztgyermek vagy a városi prolifiú betette oda a lábát, a kilincstől kezdve a falakon, a táblákon, a fiúkon, a pedellusokon keresztül az igazgatóig mindenki és minden szakadatlanul formált, nevelt bennünket.”

Főiskolánkon a nevelő munka lényegében két fő területre osztható. Az egyik: az órán folyó nevelő munka, amely az oktatás folyamatával áll szoros kapcsolatban, a másik: az órán kívüli nevelő munka. E két terület egymást szervesen egészíti ki, az utóbbi tekintetében van a tanulmányi osztálynak nem elhanyagolható jelentősége és szerepe.

A tanulmányi osztály: hivatal. Főiskolánk működési szabályzata szerint: „A tanulmányi osztály a művelődésügyi miniszter vonatkozó rendelete értelmében az igazgató és a tanács munkájával kapcsolatos tanulmányi ügyviteli teendőket, a nappali és levelező tagozatos, valamint az egyéni és különleges engedéllyel rendelkező hallgatók minden tanulmányi, szociális és személyi ügyeit, valamint az ezzel kapcsolatos szervezési és adminisztratív feladatokat látja el.”

Ennek a hivatalnak különböznie kell minden másfajta hivattal. Az osztályon dolgozók egy része pedagógus, másik része az évek során azzá lesz cselekedeteiben, gondolkodásában, észjárásában, intézkedéseiben. Akaratlanul is nevelővé válik itt minden dolgozó, mert nevel, ha dicsér, nevel, ha büntet, nevel, ha pontos és precíz, nevel, ha bízni lehet benne, ha mércéje objektív, ha igazságos, ha az ügyintézésben lelkiismeretes, ha mindenkire van egy-két kedves szava, ha nem tűri a lazaságot, nevel a megjelenésével, a mosolyával, a következetes szigorával és még sok más, a pedagógusra jellemző megnyilvánulásával.

A tanulmányi osztály az egyetlen olyan intézeti egység a főiskolán, ahol minden hallgatót ismerni kell — az esetek túlnyomó többségében személy szerint is, — ahol minden hallgató megfordul ügyes-bajos dolgai miatt. A tanulmányi osztály dolgozói munkaterületüknek megfelelően szükségszerűen együtt látják a hallgatóság egészét, így véleményük, megjegyzésük, felismerésük egy-egy kérdésben értékes lehet, mert a hallgatókra vonatkozó tanulmányi, szociális és egyéb adatokat a főiskola vezetői és a szaktanszék nevelő munkájukban hasznosíthatják.

A tanulmányi osztály: hivatal. Olyan hivatal, amelynek elsődleges funkciója az ügyintézés, az oktató-nevelő munkával foglalkozó egységek „kiszolgálása”, a munka folyamatosságának „technikai” biztosítása, a hallgatók tanulmányi munkájával összefüggő adminisztratív teendők ellátása, s e tevékenysége közben vitathatatlannal nevelő munkát is végez. A munkájának nevelési vonatkozásairól ezidáig — tudomásunk szerint — nemigen esett szó.

Mielőtt azt vizsgálnánk, hogyan funkcionál a rendeletek szellemében „kifelé” a tanulmányi osztály, hogyan látja el feladatát a hallgatók ügyeinek intézésében, ejtsünk néhány szót az osztály belső életének szervezéséről.

Az egyes feladatköröket más-más előadó látja el. Nem mindegy ki, mit és hogyan végez. A munkaterületek elosztása az osztály dolgozói között szintén a hallgatók alaposabb megismerését szolgálja. Aki a tanulmányi eredmények nyilvántartását végzi négy éven keresztül figyelheti a hallgató előmenetelét. A személyi nyilvántartó a hallgatót mint embert ismerheti meg, kezdetben már a középiskolából kapott jellemzések alapján. A szociális előadó a beadott vagyoni bizonyítványokból a hall-

gatót szülein keresztül ismeri meg. A gyakorló tanítást és a falusi szakmai gyakorlatot adminisztráló előadó a szakvezetőktől beérkező minősítések útján tájékozik a leendő pedagógus munkájáról. Ezek az ismeretek, információk egymást kiegészítik, egységes képpé állnak össze egy-egy hallgatóról, ami nélkül objektíven ítélni, dönteni, nevelni lehetetlen.

A tanulmányi osztály munkájában jelentős szerepet töltenek be az osztálytervezetek. Ezeken történik a feladatok koordinálása, itt ismerkednek meg a dolgozók a legfontosabb rendelkezésekkel, miniszteri és igazgatósági utasításokkal. A rendelkezések és utasítások egységes értelmezése szükséges azok helyes végrehajtása érdekében. A különböző feladatköröket ellátó előadók megismerkednek az osztály bármely munkaterületére vonatkozó rendeletekkel, hogy adott esetben egymást is helyettesíteni tudják. A jogszabályok alapos ismerete növeli az osztály dolgozóinak biztonságérzetét az ügyintézésben. A tájékozottságon alapuló magabiztosság pedig megfelelő tekintélyt ad a dolgozónak.

Az osztály dolgozói ezeken az értekezleteken alakítják ki a hallgatókkal szemben tanúsítandó egységes eljárásaikat. Ezeknek következetes alkalmazása feltétlenül nevelő hatású. Megállapodnak abban, hogy egymás rovására nem részesítik előnyben a hallgatót. Nem fogadnak senkit hivatalos időn kívül — csak rendkívüli esetben —, és nem fogadnak olyan ügyben, amelyik más előadóra tartozik, főleg akkor, ha jelen van az illetékes ügyintéző is. Az osztály munkájának eredményessége azon áll vagy bukik, milyen mértékben sikerül a kialakított egységes elveket és eljárásokat a gyakorlatban megvalósítani. Jelentős nevelési tényező, ha a hallgató azonos ügyben az osztály bármely dolgozójától ugyanazt a felvilágosítást vagy utasítást kapja. Az előadó nem dönthet szimpátia alapján. Tekintélye, erélye, nevelői magatartása csak akkor vált ki elismerést a hallgatóból, ha tárgyilagos, következetes és igazságos.

A tanulmányi osztály elsőszámú munkatársai a tanulmányi csoportvezetők. Kijelölésük az első félév elején kizárólag a papírforma — középiskolai jellemzésük — alapján történik, a KISZ szervezettel egyetértésben. Ezek a csoportvezetők olyan munkatársak, akiknek a közreműködése nélkül lehetetlen volna adminisztratív intézni a mintegy ezerkétszáz hallgató ügyét. Feladataikat az osztály dolgozóinak irányításával végzik. A tanulmányi csoportban ők képviselik az „államot”, felelősek azért, hogy a csoport mindenirányú tevékenységét a mindenkor érvényben levő rendelkezések és utasítások szellemében végezze. Ők kapják kézhez a tanulmányi osztálytól az órarendet s közlik társaikkal, ők veszik fel a csoport tanulmányi ösztöndíját és a rendszeres pénzbeli támogatást. Megigénylik az étkezési utalványokat és szétosztják a kollégisták menzajegyzeit. A KISZ alapszervezet kérésére javaslatot tesznek rendkívüli segély kiutalására. Felhívják az illetékesek figyelmét minden olyan mozzanatra, amely az oktató-nevelő munka szempontjából fontos lehet. Közlik, ha az oktatómunkát valami akadályozza. Számontartják a betegség miatt hiányzókat. Szervezik a csoport életét órán és órán kívül. Együtt járnak szórakozni, kirándulni, s így az „állami” funkció észrevétlenül máris társadalmi tevékenységgé válik. A csoportvezetők munkája nélkülözhetetlen mind a KISZ, mind a tanácsadó tanár számára.

A csoportvezetők sok-irányú munkájukat csak jó szervezéssel tudják elvégezni. Szükségük van azonban irányításra. Ezt a feladatot a tanulmányi osztály látja el. Félévenként kétszer-háromszor összehívja őket, amikor is tájékoztatást ad a soron következő feladatokról. Az osztály közli velük a tanulmányi félév adminisztratív munkarendjét, a tanítási szünnapokat, a tantárgyfelvétel módját és sok más egyéb feladatot is. Ezek a találkozások kiválóan alkalmasak arra, hogy bizonyos nevelő célzatú megjegyzések is elhangozzanak az osztály dolgozója részéről.

Az oktatók, vagy a főiskola egyéb dolgozói gyakran közvetítenek észrevételeket a tanulmányi osztályra a hallgatókkal kapcsolatban. Vannak, akik nem köszönnek, késnek az órákról, feltűnően öltözködnek, elszórják a cigarettahamut a tanteremben, sok a hiányzó, nem készült a csoport, és ehhez hasonló negatív jelzések gyakran előfordulnak. De pozitív megjegyzések is elhangzanak: igen kiváló munkát végeznek a hallgatók egy nehezebb laboratóriumi gyakorlaton, beteg társuknak vért adott a csoport, szépen fejlődik ez, vagy az a hallgató. A csoportvezetői értekezleten ezek a megjegyzések, észrevételek szóbakerülnek, egyrészt tanulságul, másrészt követendő példaként. A csoportvezetők az értekezleten hallottakat közvetítik a maguk kis közösségébe, a tanulmányi csoportokba, ahol kicserélik tapasztalataikat, megbeszéléseik során jobban megismerik egymást, egymás munkáját és értesülnek az egész főiskolai hallgatóságot érintő aktuális kérdésekről.

A tanulmányi osztály — amikor a csoportvezetőket irányítja — vitathatatlanul nevelő munkát is végez. De nemcsak a tanulmányi osztály keresi a kapcsolatot a csoportvezető hallgatókkal. Ők is igen gyakran felkeresik az osztály dolgozóit, a hivatalos ügyeken kívül is kérnek tanácsot, véleményt. Boldogan számolnak be egy-egy vizsga után a csoport eredményéről. Ha gyenge eredményt ért el a csoport, keresik annak okát és a kijavítás módját. Nem egy csoportvezető kérte már, hogy mi beszéljünk ezzel vagy azzal a hallgatóval, mert úgy érzi, hogy a tanulmányi osztályra hallgatni fog. Nem egyszer azt is kifejezésre juttatják, hogy az adminisztratív kényszerítő eszközök alkalmazására van szükség egyik vagy másik hallgatóval kapcsolatban.

A csoportvezetők hívják fel a tanulmányi osztály figyelmét arra is, hogy valamelyik hallgató-társuk pl. feltűnően költekezik. Mi lehet ennek az oka? Érdeklődnek a szülők jövedelme iránt. A valóságos tényt fedi-e a vagyoni bizonyítvány? Az ellenkező eset is előfordul: papírforma szerint jól-szituált a hallgató, a valóságban azonban alig van pénze, szegényes a ruházata, kéri a csoportvezető, vizsgálja meg az osztály, mi lehet ennek az oka. Hasonló jelenségekre a KISZ-szervezet, és a kollégium is igen sokszor felhívja az illetékes tanulmányi osztályi dolgozó figyelmét. Ezeket a jelzéseket a tanulmányi osztály nem hagyja figyelmen kívül, kivizsgál, intézkedik, levelet küld a tanácsnak, vagy a szülő munkáltatójának s a kapott információk alapján megoldja a problémákat.

A tanulmányi osztályon a hallgatókkal való foglalkozás során gyakran emberi sorsok elevenednek meg: részeges apa, súlyos beteg anya, munkaképtelen nagyszülők és ehhez hasonló esetek kerülnek szóba, amelyekről a személyi nyilvántartás, a vagyoni bizonyítvány mit sem mond. Ilyen esetekben a hallgató gyakran juttat haza néhány tízest a rászoruló szülőknek. Nem érdektelen tudni ezekről a tanulmányi osztálynak sem.

Előfordult, hogy a hallgató feledkezett meg magáról és a szülőket gátlástalanul újabb és újabb pénzüsszegek küldésére ösztönözte, csak hogy kedvtelésének, szórakozásának eleget tudjon tenni. Olyan eset is előfordult, hogy az egyik hallgató tanulmányi eredménye rövid idő alatt feltűnően leromlott, a korábban jókedélyű hallgató búskomor lett. A vele való beszélgetés során kiderült, hogy otthonról egy fillér támogatást sem kap, a főiskolán pedig a magas kategória-besorolás miatt szintén nem részesül pénzbeni támogatásban, a kollégiumban sem nyert elhelyezést. Abba akarja hagyni a tanulást. Helyzetét azzal indokolta, hogy eddig hárman éltek együtt jól kereső édesapjával. Az édesanya beteges, nem dolgozik s az apa egy 18 éves leány kedvéért elhagyta a családot. A közölt tény igaznak bizonyult. Bár a tanulmányi osztály a kategóriái besoroláson változtatni nem tudott, a javasolt és engedélyezett évkihagyással a hallgató lehetőséget kapott a családi dolgok rendezésére. Az osztály

közreműködött abban is, hogy az évkihagyás során a hallgató munkát vállalhasson és így anyagilag is helyre tudjon jönni. Az ilyen és ehhez hasonló dolgok felderítésében nagy segítséget jelentenek a hallgatói csoportvezetők.

A hallgatók egyénileg is gyakran felkeresik a tanulmányi osztályt. A mindennapi élet rengeteg problémát szül. Az osztály bármelyik dolgozója csak akkor felel meg a vele szemben támasztott követelményeknek és igényeknek, ha jó pedagógiai érzékkel rendelkezik és sokoldalúan tájékozott. Sokszor még személyes jellegű, magánügyekben is tanácsot kell adni. Felvetődnek ilyen kérdések: mi lesz, ha férjhez megy, megnősül, kap-e pénzbeni támogatást, kollégista maradhat-e, mennyi szabadság „jár”, ha gyermeke születik, ha terhes lesz végzés előtt, kap-e állást, jár-e a szülési segély és a gyermek-gondozási szabadság egy főiskolai hallgatónak stb. S miközben a tanulmányi osztály dolgozója jogi felvilágosítást vagy tanácsot ad, akarva-akaratlanul is „beleszól” a hallgatók magánügyeibe, sőt kis túlzással a családalapítás, a családtervezés kérdéseibe is. Mi ez, ha nem nevelő munka is egyben, egy olyan mozzanat, amely egy kicsit gondolkodásra készítet, hovatovább a jellemformálásnak is részévé válik.

Az osztály dolgozói előbb találkoznak a leendő főiskolai hallgatóval, mint bárki más az intézetben. A felvételre történt jelentkezéssel együtt már a leendő hallgató kopogtat. Minden tavasszal megjelennek a tanulmányi osztályon az aggódó szülők, a félénk jelöltek. Tanácsot, útbaigazítást kérnek, sokszor jól esik nekik egy-egy biztató szó is. Számtalanszor előfordult, hogy érettségi előtt álló fiatal még nem tisztázta magában: hova tovább. A tanulmányi osztályvezetővel való beszélgetés, a kapott tanács alapján döntötte el, hogy pedagógus pályára lép, avagy éppen a reális helyzetet szem előtt tarva, más terület felé orientálódott. A tanulmányi osztályra beérkezett felvételi anyag tanulmányozása és rendezése során az előadónak lehetőségük nyílik több olyan apró, de lényegesnek ítélt információk, mozzanatok megjegyzésére, rögzítésére, amelyekre szükségesnek látszik a felvételi vizsgabizottságok figyelmét felhívni. A felvételi anyaggal való gondos törődés, a felelősségteljes adminisztrálás, melynek során az osztály az iratokban nem csupán a holt betűket, hanem az élő, eleven diákot is látja, a leendő főiskolai hallgatóval való foglalkozás első periódusa.

Ahhoz, hogy a tanulmányi osztály dolgozói — szerény lehetőségeiken belül — hozzá tudjanak járulni a hallgatók neveléséhez, ismerniök kell: kik azok, akik felvételt nyertek, honnan jöttek, mi jellemző világnézetükre, politikai arcukatukra, erkölcsi magatartásukra.

A világnézet alakulása és alakítása egy folyamat, s a főiskolán eltöltött 4 esztendő ennek a folyamatnak szerves, és igen nagy jelentőséggel bíró része. A főiskolára bekerült érettségizett fiatalok világnézete még nem teljesen kiforrott. Nem közömbös, hogyan formálódik tovább, teljeseedik ki az intézmény falain belül és hogy milyen hatások érik. Természetes, hogy a világnézet formálására a szaktárgyak oktatásában mutatkozik a legnagyobb hatásfokkal bíró lehetőség. A tapasztalatok azt mutatják, hogy a felvett hallgatók túlnyomó többsége a szocializmus feltétlen híve, de különböző csatornákon keresztül hat rájuk a burzsoá ideológia is. Fiaink, lányaink életkoruknál fogva türelmetlenek, minden jelenségre érzékenyen reagálnak és csak akkor mutatnak közömbösséget, avagy cinikus magatartást, ha valaki a reális tényekkel szemben álló dolgokat próbál megmagyarázni.

Erkölcsi magatartásuk, elsősorban munkaerkölcsük a főiskolán eltöltött 4 év alatt tovább formálódik s itt alakul ki igazán. Aki valóban hivatásának érzi a választott pályát, erejét megfeszítve tanul, dolgozik, folyamatosan és egyenletesen egész évben, nincsenek nála hullámvölgyek és csúcsok, azt nem érhetik meglepések

a vizsgákon. A felsőoktatási intézmények oktatási rendje azt a látszatot kelti — különösen az első években —, mintha itt nem kellene olyan intenzitással és folyamatossággal tanulni, mint a középiskolákban. A főiskolán nincs mindennapos számonkérés, feleltetés, a szemináriumokon nem kötelező a hozzászólás, ha valaki a félévi anyagot csak a vizsgaidőszakban akarja megtanulni, alaposan meggyűlik a baja.

A tanulmányi osztálynak feladata, hogy a csoportvezetők útján, de egyéni beszélgetések során is felhívja a főiskolai tanulmányokat kezdő fiatalok figyelmét az oktatás és ellenőrzés szabadabb formájában rejlő veszélyre és kezdettől fogva folyamatos, rendszeres tanulásra serkentse a hallgatóságot. Természetesen ezzel a kérdéssel a szaktanszékek, a KISZ-szervezet és a kollégium is minden évben nyomatékosan foglalkozik, de a tapasztalat szerint nem hatástalan és szükségtelen a tanulmányi osztály ilyen irányú tevékenysége sem.

Külön élményt jelent az elsőévesek számára a beíratkozás. A tanulmányi osztály a beíratkozást csoportosan végezteti el a hallgatókkal, az azonos szakos hallgatók egy időben íratkoznak be. Maga ez a művelet nem sok időt vesz igénybe, de a tanulmányi osztály dolgozóinak alkalmat ad arra, hogy ez alkalommal is felhívja az elsőévesek figyelmét: hogyan kell élni, dolgozni a felsőoktatási intézményben, bemutatja a főiskolát, a főiskola felépítését, szól az oktatás rendjéről, az intézetben kialakult szokásokról, hagyományokról. A beíratkozás alkalmával kapják kézhez a hallgatók az órarendet is. Tájékoztatót kapnak a tantermek elhelyezéséről, az egyes tanszékekről, a tantárgyak oktatóiról. A tanulmányi osztály ismerteti meg első alkalommal a hallgatókkal a főiskola vezetőjének nevét; ki az igazgató és kik a helyettesei, ki a párttitkár, a szakszervezet titkára, ki a KISZ-bizottság titkára. A beíratkozást vezető tisztviselő bemutatja a hallgatóknak a főiskola hivatalait, elmondja, hogy az egyes hivatalokban ki mivel foglalkozik, hogy a tanulmányi osztályon kihez milyen ügyben lehet fordulni és szól arról is, mi a módja az egyes ügyek elintézésének. Tájékoztatót kapnak a hallgatók az intézmény felsőbb szerveiről s arról is, hogy főiskolai tanulmányi munkájuk idején avagy a diploma megszerzése után hogyan kerülnek kapcsolatba a járási vagy megyei művelődésügyi osztályokkal, leendő munkáltatójukkal.

A tanulmányi osztály dolgozói az első évek beíratkozásakor beszélnek a hallgatóknak a főiskola tradícióiról, múltjáról, arról, hogy kik azok a nagy egyéniségek, akik az intézetből kerültek ki és akikre méltán lehetnek büszkék a következő nemzedékek is. Felhívják a hallgatók figyelmét az udvarias magatartásra, az órákon való pontos megjelenésre, az ízléses, szolid öltözködésre, arra, hogy oktatóik mellett szeressék, becsüeljék meg egymást is. Segítsenek a jobb tanulók a gyengébbeknek. Ne leplezzék egymás hibáit, s ne titkoljanak el semmi olyan problémát, amelynek megoldását szükségesnek tartják.

A főiskolai KISZ-szervezet szerepéről, felépítéséről, szervezeti életéről szólva a tanulmányi osztály azt hangsúlyozza a jelölteknek, hogy az órákon kívüli szabad idejük megszervezésében, az önképzésben, a kulturált szórakozás kialakításában elsősorban az ifjúsági szövetségre támaszkodjanak. Kéri a hallgatókat, hogy a kezdeti periódusban, de tanulmányaik során bármikor is bátran és bizalommal forduljanak mindenféle problémájukkal a tanulmányi osztályhoz. Sokéves tapasztalat, hogy az elsőéves hallgatók ügyes-bajos dolgaikkal elsősorban a tanulmányi osztályhoz, sőt ezen belül is ahhoz a dolgozóhoz fordulnak, aki őket beíratkoztatta, akitől az első tájékoztatást kapták, sokszor még olyan esetben is, amikor a kérdésük, problémájuk megválaszolása, vagy megoldása nem a tanulmányi osztályra tartozik. Feltétlen nagy jelentőséggel bír ez az első találkozás a főiskola képviselője és az első

éves hallgatók között. Egy percig sem lehet kétséges, hogy a hallgató magatartását, munkáját, főiskolai életmódját jelentősen motiválja az a hangvétel, az a kiállás, az a vélemény-nyilvánítás, útbaigazítás és tájékoztatás, amelyet a tanulmányi osztály képviselője tanúsít és nyújt a hallgatóknak.

Igen felelősségteljes és gondos, körültekintő munkát igényel a tanulmányi osztály részéről a végzős hallgatók, az új szakemberjelöltek útbaindítása is. Ez az egyik legizgalmasabb feladata az osztálynak. A jelenlegi rendszer szerint a hallgatók pályázat útján nyerik el munkahelyüket. De mennyi minden történik addig! Nem végzi jól munkáját az a tanulmányi osztály, amelyik a megírt pályázatokat a rendeleteknek megfelelően egyszerűen csak továbbítja, pusztán csak adminisztrálja a vele kapcsolatos teendőket. A tanulmányi osztálynak ismernie kell a megpályázható helyeket, ismernie kell az elhelyezkedési lehetőségeket.

A Szegei Tanárképző Főiskola tanulmányi osztályának sikerült a beiskolázási területéhez tartozó művelődésügyi osztályokkal és azok képviselőivel igen jó hivatali és személyes kapcsolatot kiépíteni. Mielőtt végzős hallgatóink pályázataikat benyújtanák, az egyes járások, megyék művelődésügyi képviselői bejönnek a tanulmányi osztályra. Itt történik meg a kölcsönös tájékoztatás az igényekről és a lehetőségekről. A „fogyasztók”, a munkaadók elmondják, hogy milyen szakos tanárookra lenne szükségük, milyen helyek állnak rendelkezésükre, van-e lakás, mennyi a fizetési milyen az adott tantestület, milyen tárgyakat kell tanítani, van-e továbbtanulás, lehetőség és így tovább. A „termelő”, a főiskola képviselője pedig a hallgatókról nyert sokoldalú ismeretei birtokában sokszor konkrétan is megmondja, hogy kit, vagy kiket tud elképzelni erre vagy arra az álláshelyre. Nemelegyszer a tanulmányi osztály veti fel a kérdést, hogy van egy házaspár-jelölt, tudnának-e számukra lakást biztosítani, mert akkor bármely helységben vállalnak állást. Ezek a megbeszélések a tanulmányi osztály képviselőjének módja van arra, hogy tájékoztassa a munkáltatókat a leendő új tanár egyik-másik olyan tulajdonságáról is, amely nem került bele a jelölt minősítésébe. Itt elsősorban pozitív jellemvonásokról van szó. A jószívűségnek, a kollegialitásnak, a becsületességnek, a kötelességtudó szerénységnek egy-egy apró megnyilvánulását sokszor könnyebb elmondani, semmint leírni. Ha szükség mutatkozott rá, a tanulmányi osztály „összehozta” a végzős hallgatót leendő munkaadójával. A személyes élmény, a jóindulatú tájékoztatás igen sok tanárjelöltnek hosszú évekre, nem egy esetben végleg meghatározta működési helyét. A személyiség-vonások ismeretében a leendő munkáltató is előre megtudta, mire kell majd ügyelni, hogy az új munkatárs könnyen be tudjon illeszkedni munkahelyének környezetébe.

Ezek az előzetes tájékozódások és tájékoztatások a végzős hallgatók elhelyezkedésével kapcsolatban nem a szaktanszékeken, nem a kollégiumban, nem is a KISZ-szervezetben, hanem a tanulmányi osztályon folynak, ott, ahol a köztudatban csupán adminisztratív munkát végző hivatalnokok tevékenykednek. Pedig az ő munkájuk nevelési szempontból éppúgy szükséges és fontos, mint amennyire nélkülözhetetlen az adminisztratív tennivalók megbízható és pontos ellátása. A gyakorló pedagógusok pedig, a volt főiskolai hallgatók — ha felkeresik az öreg Alma Matert, nemcsak tanáraikat, de a tanulmányi osztály hivatalnokait is felkeresik, meglátogatják, szeretettel fognak kezét azokkal is, akik valamikor oly sokat segítettek ügyesbajos, apró dolgaikban jó szóval, tanácsokkal s természetesen elsősorban adminisztratív ügyintézésel.

A főiskola hallgatóinak csak egy része lakik kollégiumban. Talán nincs is olyan felsőoktatási intézmény, ahol ne lennének ún. „kintlakók”, akik valamilyen ok miatt nem élvezhetik a kollégium nyújtotta előnyöket. Albrétbe kényszerültek

— egy részük átmenetileg, más részük végleg. Átmenetileg, ha a tanulmányi eredmény javulása és egyéb körülmények lehetővé teszik a kollégiumba való bejutást a későbbiekben —, és végleg, ha a gyenge tanulmányi eredmény, magatartásbeli fogyatékoságok, vagy a korlátozott számú férőhely miatt nincs lehetőség a kollégiumba való bekerülésre. A szegedi főiskola hallgatóinak csak 46%-a kollégista, ami gyakorlatilag azt jelenti, hogy — a kevés helybeli lakost leszámítva —, körülbelül a hallgató-ság fele albérletben lakik. Ki tartja számon azt, hogy hogyan, hol, milyen körülmények között élnek ezek a hallgatók, mit csinálnak, amikor nincsenek bent az intézetben. A KISZ, a patronáló tanárok tesznek lépéseket annak érdekében, hogy a kintlakók se szakadjanak el a főiskolai élet vérkeringésétől, de az albérleti helyek teljes feltérképezése, a kintlakó hallgatók nyilvántartása a tanulmányi osztály feladatkörébe tartozik. A nyilvántartás a tanulmányi osztály kötelessége, amelyet érvényes utasítások írnak elő. Ha a hallgató lakást változtat, ezt be kell jelentenie, a tanulmányi osztályon, ahol az iratkozási lapján lakáscímét átjavítják. Ez önmagában adminisztratív ténykedés. Az osztály azonban nemcsak nyilvántart, és változásokat rögzít, hanem igyekszik a főiskolai hallgatók albérleti helyeit meg is ismerni. Az osztály dolgozói meglátogatják a hallgatók szállásadóit. Ennek kettős célja van: egyrészt a tájékozódás, másrészt a tájékoztatás. A lakástulajdonosok, illetve főbérletlők — többségükben idős, nyugdíjas, magányos emberek — szívesen fogadják a tanulmányi osztály képviselőit, megmutatják, hol lakik a hallgató, melyik az ágya, szekrénye, tájékoztatást adnak arról, hogy egyedüli albérelője-e a hallgató, vagy esetleg más intézmény hallgatójával, illetve egyéb dolgozóval lakik-e együtt. Elmondják, mikor kel fel reggel és mikor fekszik le este a hallgató, hová jár szórakozni, szokták-e látogatni a szülők. De véleményt mondanak lakójuk magatartásáról is: kedves, szolid, udvarias, vagy nyers, erőszakos, flegma, szereti vagy nem szereti a rendet. A látogató azt is meg tudja állapítani, hogy alkalmas-e az albérlet egy főiskolai hallgató számára, nem kell-e sokat fizetni stb. Ezek a látogatások nem valami bürokratikus „ellenőrzések”, nem a felnőtt hallgatók gyerekként való kezelésének megnyilatkozásai és felesleges zaklatások, hanem olyan valami, amelynek elsősorban nevelési szándéka van. Igénylik a szülők, de megértéssel és szeretettel fogadják a hallgatók is. Azt érzik, hogy valaki törődik velük. Nemegetszer az ilyen látogatásokon szerzett tapasztalatok hozzájárultak az illető hallgató munkájának, magatartásának realisabb megítéléséhez is.

A tanulmányi osztály látogatásai több esetben kampányszerűek. Elsősorban akkor kerülnek sorra, ha az osztályon folyó munka mennyisége lehetővé teszi. Azt pedig, hogy a hallgatók számítanak a látogatásokra, mi sem bizonyítja jobban, mint az, mikor a lakástulajdonos azzal a megjegyzéssel fogadja a látogatót: „már várták, számítottak a jövetelére, a hallgató aznap korán kelt, a szokásosnál is nagyobb rendet teremtett maga körül, mert évfolyamtársától értesült, hogy már nála is jártak.” A tanulmányi osztály albérleti látogatásai azzal az örömdetes következménnyel jártak, hogy a lakást bérbeadók is gyakran felkeresik az osztály dolgozóit. Elmondják, ha valami problémájuk akad, de tájékoztatást adnak a hallgatókkal kapcsolatos korábbi hiányosságok vagy kifogások megszűnéséről is. A közelmúltban az egyik lakástulajdonos — aki 3 elsőéves főiskolás leánynak adott szállást — megható levelet írt a tanulmányi osztályra. Férje rövid, súlyos szenvedés után elhunyt. Őt és árván maradt kiskorú gyermekét ez a három leány vigasztalta és segítette nehéz óráiban. S ez való igaz: napfényt, életet visznek ezek a fiatalok igen sok magányos ember lakásába. Ők pedig, a többségükben idős emberek bensőséges kapcsolatot építenek ki a fiatalabb generáció pedagógus pályára készülő rétegével, helyesebben annak egy kisebb részével. Sok múlik ezen a kapcsolaton,

mert tanárjelölt ifjaink és leányaink itt is megméretnek, vélemény alakul ki róluk, amelyet akarva-akaratlanul az egész ifjú pedagógus nemzedékre átvisznek. Ha pedig a tanulmányi osztály e misszió-teljesítés útjára leteszi a maga obulusát, szerény eszközeihez képest már is nevelőmunkát végzett.

Olyan eset is előfordul, amikor a tanulmányi osztály a hallgató számára károsnak itéli meg az adott albérllet fenntartását: a lakástulajdonos feleslegesen zaklatja a hallgatót, vallásos befolyást gyakorol rá, fizikai munkát végeztet vele stb. Ilyen esetekben segítséget nyújt az osztály a kintlakó hallgatóknak, hogy új, megfelelőbb albérllethez jussanak.

Az órarend elkészítése szintén a tanulmányi osztály feladata. Ez nem kevés probléma megoldását, összeegyeztetését kívánja meg. Milyen legyen a jó órarend, melyek legyenek azok a szempontok, amelyeknek az alapján egy félévre előre meghatározzuk a tantervben rögzített órakeret felhasználását. Az órarend elkészítésénél 3 szempontra kell figyelmet fordítani: figyelembe kell venni az oktatók órán kívüli egyéb elfoglaltságát, szem előtt kell tartani a hallgatók érdekeit, s ezen túlmenően az órarendet úgy kell összeállítani, hogy megfelelően alapvető didaktikai céloknak, de ugyanakkor nevelési célokat is szolgáljon. A tanulmányi osztály tanrendet szerkesztő dolgozójának kell adott esetben eldönteni, hogy e 3 szempont közül melyik legyen az elsődleges. Nyilvánvaló, hogy messzemenően szem előtt kell tartani a hallgatók érdekeit, összehangolva azokat a pedagógiai elvekkel s gondolva arra is, hogy maradjon összefüggő, szabad ideje az oktatóknak is, az órán kívüli feladatok elvégzésére.

Ismert tény, hogy a tanárképző főiskolák dologi fejlesztése nem tartott lépést azzal az igénnyel, amelyet a korszerű tanárképzés parancsolóan előír. Ezért intézményeink zsúfoltak, az egyes oktatási egységek különálló épületekben, egymástól távol helyezkednek el s az órarend készítésénél erre is figyelni kell. Tantermeink száma korlátozott, laboratóriumaink, műhelyeink felszerelése nem a kívánt színvonalnak megfelelő s ez is hozzájárul az órarendkészítés bonyolultságához még abban az esetben is, ha minden egyéb tényező már együtt állna a jó órarendhez.

Az órarend elkészítése technikailag roppant egyszerűnek látszik. A szaktanszékek összeállítják a tantárgyfelosztást, leadják a tanulmányi osztályra, az igazgatóság pedig megadja az órarendösszeállítás általános szempontjait. Ilyen szempontok lehetnek: minden oktatónak legalább két szabadnapja legyen egy héten a kutatás, a tudományos munka végzésére; a hallgatók rendelkezzenek hetenként legalább három szabad délutánnal; koordinálja az órarend a gyakorló iskolákkal közös tornatermek kihasználását; vegye figyelembe a saját gyakorló és a külső városi iskolákban végzett hospitálásokat, valamint a gyakorló tanítások idejét; számolni kell azzal, hogy a főiskola jelentős számú oktatója társadalmi, közéleti funkciókat is betölt; adjon lehetőséget az órarend arra, hogy a hét valamelyik délutánján minden főiskolai hallgató szabad legyen fakultatív órák és speciálkollégiumok látogatása céljából; biztosítani kell az énekkari próbák idejét; lehetőséget kell adni a testnevelés szakos hallgatók tornatermi edzésére stb. De az egyes szaktanszékeknek is megvannak a maguk speciális problémái. Az általános iskolákban folyó hospitálás és gyakorló tanítás miatt a IV. évesek órarendje az általános iskolák órarendjéhez igazodik. A Rajz Tanszéknek nem mindegy, hogy melyik napszakban rajzoltatja hallgatóit (korszerű műterem hiányában a modell megvilágítása napszakonként változik). Az Ének-zene Tanszék a kora délelőtti órákban — hangszalag-elernyedés miatt — nem szívesen foglalkoztatja a hallgatókat. A Testnevelési Tanszék közvetlen ebéd utáni időpontban nem tartja kívánatosnak a mozgást igénylő gyakorlati foglalkozások beiktatását. Van olyan tanszék is, amelyik — különböző megfontolások-

ból — szombati napon nem kíván órákat tartani. Vannak vidékről a főiskola székhelyére bejáró tanárok, sőt olyanok is, akik egy másik város valamelyik felsőoktatási intézményében dolgoznak főállásban, a főiskolán pedig félállású oktatóként s ezek munkaidejének, óráinak beállítása időben nagyon korlátozott egy héten belül is, sőt több esetben egy napon belül is meghatározott időponthoz kötött.

Az órarend készítésénél számításba kell venni továbbá a vidékről bejáró hallgatók vonat — vagy autóbusz érkezését —, illetve indulását. Figyelembe veendő az egyes oktatási épületek közötti távolság, hogy egyik óráról a másikra a hallgatók átérhessenek, egy másik épületegységbe. A hallgatók nagy százalékát érintő kötelező testnevelés esetében köti az órarend-szerkesztő kezét a városi uszoda nyitvatartási ideje. Mindezekon kívül az is fontos szempont kell legyen, hogy a hallgatók közel 100%-a KISZ-tag s biztosítani kell az időt a KISZ-összejövetelek megtartására is, figyelembe kell venni az egy alapszervezetbe tartozó évfolyamokat a közös szabad-idő biztosítása érdekében. Hagyni kell szabad-időt a kollégiumi életre is s a déli órákban úgy kell beállítani a foglalkozásokat, hogy azok befejezése ne egyszerre essék valamennyi évfolyamon és szakon, mert akkor zsúfoltság lesz a menzán.

A fentiek egy kis ízelítőt adtak az órarend-szerkesztésnél figyelembe veendő, többségükben objektív tényezőkből. Ezek után már csak az órarend összeállítása marad hátra. Az összeállításkor érvényesíteni kell a kívánatos didaktikai szempontokat is: az elméleti előadásokat helyes a kora délelőtti órákra beállítani, amikor még frissebbek a hallgatók s inkább a gyakorlatokat, szemináriumokat kell a déli vagy délutáni órákra helyezni. Ezt a szempontot is azonban tantárgya válogatja. Vannak olyan gyakorlati foglalkozások, amelyeknek az elsajátítandó szak szempontjából — de pedagógiai is — nagyobb a jelentőségük, mint az adott tárgy elméleti óráinak. Ezt sem szabad szem elől téveszteni. A több-órás idegen-nyelvi foglalkozásokat lehetőleg arányosan kell elosztani a hét minden munkanapjára. Az arányos elosztás kívánalma különben minden szaktárgy esetében fennáll. Igény az órarenddel szemben a változatosság. Elméleti és gyakorlati foglalkozások felváltva kövessék egymást. De váltakozzanak az egymás után következő órák a szakok szempontjából is. A helyi körülményeket ismerve az órarend-készítőnek minden lehetőséget ki kell használnia ahhoz, hogy az elfáradás veszélye messze elkerülje a hallgatóságot.

Ha figyelembe vesszük a fentebb felsorolt kívánalmakat, szempontokat és kritériumokat az órarenddel szemben, akkor nyugodtan elismerhetjük, hogy a tanulmányi osztály órarendet szerkesztő dolgozója e nagyon nehéz feladat megoldása során komoly nevelési munkát is végez. Ezt az igen fontos feladatot csak olyan egyén tudja maradéktalanul megvalósítani, aki maga is pedagógus, aki nemcsak a részeket, hanem az egészet is meg tudja látni, aki észre tudja venni az összefüggéseket, adott esetben tud disztingválni, a figyelembe veendő szempontok között képes helyes sorrendet felállítani, aki tud tárgyilagosan ítélni, aki felül tud emelkedni a kisszerűségen, akit nem befolyásolnak szubjektív tényezők és aki előtt csak egy cél lebeg: olyan órarendet készíteni, amely messzemenően szolgálja a főiskolán folyó tanárképzést, más felsőoktatási intézményben a magasan kvalifikált szakemberképzést.

A tanulmányi osztály kapcsolatot tart a hallgatók szüleivel is. Számtalan szülő keresi fel az egyes félévek során az osztályt a legkülönbözőbb ügyekben. Törvényeink értelmében hallgatóink nagykorúak, de a tanulmányi osztályon megjelenő szülők mégis „a kislányom”, „a kisfiam” iránt érdeklődnek, kétségbeesetten sírnak, ha valami „baj” van, s örömmel ragyog fel az arcuk, ha jó eredményről, kifogástalan magatartásról értesülnek. Szerencsére az utóbbi eset többször fordul elő. S ha a szülő arra

szánja magát, hogy felkeresse az intézetet, ahol gyermeke az életpályájára készül fel, akkor elsősorban a tanulmányi osztályt keresi. De aligha van az országban olyan felsőoktatási intézmény, ahol a fia vagy leánya után érdeklődő szülőt a portás ne a tanulmányi osztályra küldené. Ha pedig már odament, lehetőség szerint mindent egyhelyben szeretne megtudni, ami őt érdekli. A tanulmányi osztály korábban már körvonalazott információ-szerző és regisztráló tevékenysége alapján a legtöbb esetben tud is tájékoztatással szolgálni, de ha nincs kellő adat és ismeret a véleménynyilvánításhoz, a leglényegesebbet akkor is megkapja a szülő: az útbaigazítást, kihez, kikhez, hová forduljon, ha többet akar megtudni.

Néhány évvel ezelőtt a szegedi főiskola tanulmányi osztálya a szülőkkel való kapcsolatnak egy új formáját valósította meg, amely kiállta a gyakorlat próbáját. Előre elkészített lapon a tanulmányi osztály minden félév elején közli a szülőkkel, hogy a hallgató az előző vizsgaidőszakban milyen eredményt ért el, miből volt esetleg utó- vagy halasztott vizsgája, valamint azt is, hogy a vonatkozó rendelkezések értelmében milyen természetű és forint értékű juttatást kap a következő félévre. Nem helyeselte mindenki egyértelműen ezt az „újítást”. „Minek ez a bizalmatlanság? — mondták egyesek; „Felnőttek már a mi hallgatóink, nem gyerekek, saját magukért felelnek” — jegyezték meg mások. A szülők reagálása, a hallgatóság túlnyomó többségének és a KISZ szervezetnek az egyetértése azonban aláhúzta és igazolta az eljárás helyességét.

Biztosak vagyunk benne, hogy hallgatóink többsége a valóságnak megfelelően tájékoztatja szüleit tanulmányi eredményéről, a kapott ösztöndíjról és egyéb juttatásokról. De a tapasztalat szerint nem mindenki! Így a többség védelmében és a kisebbség szüleinek érdekében került sor a hivatali tájékoztatásra.

Hasonló tájékoztatással él a tanulmányi osztály akkor is, ha a hallgató rendkívüli segélyben részesül. Ez esetben az értesítés hatása még nagyobb. Az ilyen természetű, nem rendszeres anyagi támogatás csábít arra, hogy ha nem is mindet, de valamennyit belőle, elhallgasson a hallgató a szülei előtt. A tanulmányi osztályra érkező levelek igazolják, hogy helyes volt a szülők tájékoztatása ebben a kérdésben is.

Az ilyesféle jószándékú értesítés nem sérti és nem is sértheti sem a szülőket, sem a hallgatókat, s ugyanakkor kétségbevonhatatlan a nevelési jelentősége is.

A tanulmányi osztály dolgozói esetenként ún. „apró” munkát is végeznek. Látogatják a felvételi vizsgákat, kollokviumokat, szigorlatokat és államvizsgákat. A szerzett tapasztalatokat a tanszékvezetők és az igazgatóság rendelkezésére bocsátják. A vizsgák szervezése, azok hangulata és lefolyása a tanulmányi osztály többirányú munkájának beiktatása kapcsán általánosítást nyer, a vizsgák összehasonlításából pedig olyan tapasztalatok szűrhetők le, amelyek elősegítik a további finomítást tartalmi és formai kérdésekben egyaránt. Hangsúlyozni kívánjuk azonban, hogy itt semmiképpen nem a vizsgáztató tanárok ellenőrzéséről van szó, mert e kérdésben az osztály dolgozói nem illetékesek.

A főiskolai KISZ-alapszervezetek félévenként tanulmányi konferenciákat tartanak, ahol értékelik az elért tanulmányi eredményeket, felvetik a félév során jelentkező, a tanulmányi munkát akadályozó momentumokat, kicserélik vizsgatapasztalataikat, előterjesztik esetleges kívánságaikat és javaslataikat. Ezeket a konferenciákon a tanulmányi osztály dolgozói is részt vesznek. Résztételük nem pusztán szemlélődés, megfigyelés. Élnek az osztály képviselői azzal a lehetőséggel, hogy a hallgatók munkájával-magatartásával kapcsolatos véleményt a hivatal részéről továbbítsák, közreadják, esetleg másik konferencián szerzett jó tapasztalatot, javaslatot közvetítsenek.

Igen jó a kapcsolat a tanulmányi osztály és az intézet kollégiumai között. Az

osztály vezetője hivatalból tagja a kollégiumi tanácsnak, de nemcsak az ún. „hivatalos” rendezvényeket látogatja, hanem alkalmyszerűen „magánemberként” is megjelenik a kollégiumokban, elbeszélget a kollégistákkal, észrevételezi, ha rendellenességet tapasztal. Az osztály minden kollégiumi gyűlésen, jelentősebb rendezvényen képviselteti magát, mert ezek is olyan fórumok, lehetőségek, ahol az osztály a hallgató ifjúság életéről, problémáiról információt szerezhet, esetleg közvetlenül tájékoztatást adhat a hallgatókat érintő és az osztály munkájával összefüggő kérdésekben.

A tanárképző főiskola hagyományai sorába tartozik az ún. szakestek rendezése. A szakest keretében egy-egy évfolyam azonos szakos hallgatói összejönnek egy este a tanszék tanáraival a tanszék előadótermében. Az est fénypontja minden szakesten a műsor, melyben a hallgatók a jóízű határain belül görbetükröt állítanak az oktatók elé. Az összejövetel vidám hangulatú beszélgetéssel, ismerkedéssel, zenehallgatással, tánccal telik el. Ilyenkor jobban, őszintebben megnyilatkoznak a hallgatók, s ez jó alkalom a pedagógus számára, hogy a léleknek egészen apró rezdüléseit is észrevegye. A hallgatók ezekre a szakestekre meghívják a tanulmányi osztály dolgozóit is, s ki-ki érdeklődési körének megfelelően részt is vesz ezeken az alkalmakon. A szakesteken szerzett benyomásokról az osztály dolgozói beszámolnak egymásnak. A hallgatók szereplésével, magatartásával kapcsolatban új motívumok kerülnek felszínre. Sok hallgató ilyenkor addig nem ismert képességeit, tulajdonságait mutatja meg, kiderül pl., hogy tehetséges műsorközlő, jó paródista, kiválóan rögtönöz, tud hangulatot teremteni, jól szaval vagy tehetséges énekes stb.

Meggyőződésünk, hogy egy jó hivatalnok — különösen, ha szakemberképző intézmény dolgozójáról van szó — csak akkor végzi el maradéktalanul munkáját, ha az ügyintézés során is nevelő marad. Az akta mögött látni kell az embert. A szülőknak irandó levél, vagy a hallgatónak küldendő felszólítás hangján, stílusán sok múlik. Lehet nyersen, ridegen, „hivatalosan” is fogalmazni, de lehet udvariasan, tisztelettudóan is. Egy-egy kérelem elutasítása a levél hangjától függően különböző érzelmeket válthat ki a címzettből. Ha kell udvariasan is lehet határozottnak és keménynek lenni; nem a „magas” hang és a „vastagon” megírt levél jelenti a tekintélyt.

Apró munkák ezek, látszatra nem is lényegesek. Mégis nevelési tényezővé állnak össze. Minden mozzanatra figyelni kell, a legkisebb mozaik-kocka is része a „műnek”. A pedagógiában, az emberekkel való foglalkozásban nincsenek lényegtelen dolgok.

Rendelkezések teszik lehetővé, hogy a hanyag hallgatókkal szemben — ha a jó szó már nem használ — adminisztratív eszközökkel lépjen fel a tanulmányi osztály. Egyik ilyen „adminisztratív eszköz” a különjárási díj alkalmazása. Ha a hallgató határidőhöz kötött dolgokban késedelmes magatartást tanúsít, vagy a rendelkezések ellen cselekszik, számára különjárási díjat lehet kiróni. Ez egy olyan terület, ahol a pedagógus próbára tétetik. Mindig úgy kell kivetni a büntetést, hogy az érintett hallgató jogosnak érezze. Azonos mércét kell alkalmazni mindegyiknél, nem szabad különbséget tenni, vállalni kell a maximális objektivitást, ellenkező esetben minden visszajára fordulhat s több kár származhat, mint haszon.

Adminisztratív eszköz a fegyelmi is. Évtizedes tapasztalataink igazolják, hogy fegyelmi vétséget a hallgatók nem órákon követnek el, hanem az órákon kívül s ezen cselekmények felderítésében a tanulmányi osztály hathatósan közreműködik. Az esetek többségében a tanulmányi osztály kezdeményezi a fegyelmi vizsgálat megindítását. Ezt megelőzően azonban mérlegelni kell a cselekmény súlyosságát. Az esetleges fegyelmi vizsgálatot úgy kell lefolytatni, hogy annak nevelő hatása az érintettek, de valamennyi hallgató esetében is érvényesüljön. A hozott büntetés olyan legyen, hogy azt mindenki jogosnak ítélje. A fegyelmi vizsgálat kapcsán hozott

határozatot a tanulmányi osztály megküldi a szülőknek is, ügyelve arra, hogy a tájékoztatás reális legyen.

Nevelési célokat szolgálnak bizonyos formai kérdések is. Az osztály dolgozói megkövetelik, hogy kérvényét, beadványát szabályosan írja meg a hallgató. Hiszen pedagógus lesz, aki ezt tanítani is fogja. Igazodjék a hallgató az osztály fogadási idejéhez, s csak rendkívüli esetben keresse fel fogadási időn kívül. Ne lépjen be az ajtón cigarettával a szájában és ne zsebre dugott kézzel beszéljen stb. Tanulja meg és tudja, hogy melyik előadóhoz milyen ügyben lehet fordulni.

Röviden szólunk a levelező hallgatókkal való sokoldalú foglalkozásról is. Ha lehet mondani: ezen a területen sokkal jobban hatnak a tanulmányi osztály munkájából fakadó nevelési tényezők, mint a nappali tagozaton. A nappali tagozatos hallgatók nevelésének kis területe a tanulmányi osztály, hiszen a legtöbb hatás a szaktanszékeken éri őket; a KISZ, a kollégiumok természetesen többet tudnak tenni nevelésük tekintetében. A levelező hallgatók viszont sokkal inkább kapcsolatban vannak a tanulmányi osztállyal, mint bármelyik tanszékkel. Különösen akkor, ha a rendelkezésekben előírt konzultációt nem a tanszék, hanem valamelyik megyei tanács művelődési osztálya végzi. Ez esetben csak a vizsgákon találkozhat a levelező hallgató a tanszékkel. A tanszék oktatói levizsgáztatják őket és többet nem is találkoznak velük. A tanulmányi osztály kerül ezekkel a hallgatókkal „életközelségbe”. Szervezi vizsgájukat, tartja velük a kapcsolatot, tájékoztatja a munkáltatójukat eredményeikről s tanácsot, felvilágosítást ad megszámlálhatatlan problémáikra. Tudjuk, hogy a levelező hallgatók egy része már képesítéssel rendelkező kolléga, akikkel kapcsolatban túlzás lenne holmi „nevelési” ráhatásról beszélni. Ismert tény azonban, hogy a jelenlegi rendelkezések lehetővé teszik a képesítés nélküli nevelők beiskolázását is, akik viszont a pedagógusképző intézményt a vizsgákon kívül olyanok látják, amilyenek a tanulmányi osztályon keresztül megismerik. S nem mindegy: milyennek ismerik meg. Úgy kell ezeket a képesítés nélküli pedagógusokat nevelni, irányítani gondolkodásukat, hogy az intézményhez kötődjenek, magukénak érezzék a főiskolát, ne gondolják soha, hogy a levelező tagozaton szerzett diploma értéktelesebb, — mint azt egyesek vélik. Legyenek tudatában, hogy az eredményt kitartó, szívós munkával lehet csak elérni.

De sok levelező hallgató próbált már vélt sérelmére a tanulmányi osztályon gyógyírt találni! Sokan igyekeztek már az osztály dolgozóinak befolyását felhasználni egy-egy vizsga érdekében. Nem lehet ott nevelő munkáról beszélni, ahol a tanulmányi osztály dolgozója is sérelemnek érzi a hallgató vélt sérelmét, ahol az osztály dolgozója is a vizsgáztató tanárban keresi a hibát, vagy szubjektív szándéktól indítatva „közben-jár” a tanárnál a hallgató érdekében.

Az ügyintéző előadó csak akkor felel meg hivatásának, ha tárgyilagos marad, ha nem kivételez, ha mindenkor az igazsághoz ragaszkodik, ha minden bajra, problémára — miként a jó orvos — egyedi receptet ad, ha szükség esetén reálisan tudja felmérni a helyzetet és adott esetben őszintén megmondja egy-egy gyengébben tanuló hallgatónak, hogy felesleges a további kísérletezés. Ha a hallgató képtelen az önértékelésre, segítsen neki a tanulmányi osztály dolgozója. Mi ez, ha nem nevelő munka is?! Véleményünk szerint ezt a feladatot maradéktalanul csak pedagógus tudja ellátni s ez egyben azt is jelenti, hogy a levelező hallgatók ügyintézésével minden esetben pedagógust kellene megbízni.

Államunk igen nagy anyagi áldozatok árán biztosítja egyetemeken és főiskolákon a jövő szocialista szakembereinek gondtalan tanulását, kiképzését. Ezt támasztja alá sok más tény és adat mellett pl., hogy a Szegedi Tanárképző

Főiskola minden egyes hallgatójára átlagosan havonta kb. 900 Ft ösztöndíj- és diákjóléti juttatás esik. Arról, hogy ez a jelentős anyagi támogatás valóban az arra érdemeseknek és rászorulóknak jusson, a felsőoktatási intézményekben a diákjóléti szervek gondoskodnak.

A diákjóléti szervek fogalmába beletartoznak mindazok a személyek (állami és KISZ hallgatói csoportvezetők, KISZ alapszervezeti vezetők, kollégiumi diák-bizottsági tagok, csoportvezető tanárok, KISZ patronáló tanárok, kollégiumi igazgatók, tanulmányi osztályi dolgozók stb.), illetve kisebb-nagyobb kollektívák (hallgatói csoport, KISZ-taggyűlés, alapszervezeti vezetőségek, KISZ-bizottság stb.), amelyek hivatottak javaslatot tenni a rendelkezésre álló anyagi támogatás elosztására, vagy kollégiumi elhelyezés, esetleges egyéb kedvezmények odaitélésére.

A diákjóléti szervek e széles skálán és szerteágazó területen működő képviselőinek tevékenységét egy demokratikus érdek-képviselőten felépülő társadalmi bizottság, az ún. Diákjóléti Bizottság fogja össze, összegezi az alulról jövő javaslatokat. A diákjóléti bizottságok megalakításáról egyetemeken a dékán, főiskolákon az igazgatóhelyettes gondoskodik. Annyi bizottság hozható létre, amennyi a feladatok zavartalan ellátása érdekében szükséges. Elnöke oktató, helyettese a KISZ képviselője, titkára a dékáni hivatal, illetve a tanulmányi osztály dolgozója, tagjai a pártszervezet képviselője, az évfolyamfelelős, illetve KISZ-szervezetet patronáló tanár, valamint a KISZ által delegált két hallgató. Diákotthoni, kollégiumi elhelyezési kérelem elbírálásánál a kollégiumi igazgatók és a diákbizottságok egy-egy tagja is részt vesz a diákjóléti bizottság munkájában.

A diákjóléti bizottság feladata, hogy a KISZ és a hallgatói alapközösségek véleményezése alapján mérlegelje a kollégiumi elhelyezés, étkezési kedvezmény, rendszeres szociális támogatás, juttatás, rendkívüli segély, tanulmányi, társadalmi népköztársasági ösztöndíj elnyerése érdekében benyújtott kérelmeket és javaslatokat terjesszen elő döntésre a dékánnak, illetve az igazgatóhelyettesnek.

Rendkívül felelősségteljes munkájában a diákjóléti bizottság nem nélkülözheti sem a tanulmányi osztály pontos adatszolgáltatását (a hallgatók jövedelem szerinti kategóriái besorolása, vagyoni bizonyítványok, adatok az eltartott családtagok számáról, a tanulmányi eredményekről stb.), sem a KISZ, a diákbizottságok, hallgatói csoportfelelősök, patronáló tanárok, kollégiumi igazgatók véleményét.

Üléseit a periodikusan jelentkező feladatoknak megfelelően (augusztus és január: kollégiumi elhelyezés; szeptember és február: ösztöndíj, rendszeres anyagi támogatás elbírálása stb.), illetve a rendkívüli segélyek odaitélésével kapcsolatban folyamatosan, a benyújtott kérelmek sürgőssége szerint azonnal, kéthetenként, vagy havonta tartja a bizottság.

A diákjóléti munka tehát a felsőoktatási intézmények legkisebb közösségeiből, a hallgatói csoportokból kiindulva folyik, s a diákjóléti bizottságokban nyer végső eredményt. Ez az eredmény kinek-kinek az ösztöndíja, rendkívüli segélye stb. összegében, vagy kollégiumi elhelyezés, esetleges egyéb kedvezmény elnyerésében realizálódik. A diákjóléti bizottságok döntésre előkészített javaslatait a dékán, illetve az igazgatóhelyettes emeli határozattá.

A diákjóléti munkának ez a széles demokratizmuson kibontakozó tevékenysége a konkrét forintokban, vagy kedvezményekben megmutatkozó eredményen kívül igen hatékony nevelési, személyiségformáló, ösztönző lehetőségeket is magában rejt.

A diákjóléti bizottságoknak a nevelő szerepe két fronton érvényesülhet: 1. közvetve — a diákjóléti munka jó megszervezésével, koordinálásával, a közbeeső szervek véleményének igénylésével és figyelembevételével, 2. közvetlenül — az

igazságos, a közösség döntő többségének véleményével egybeeső és egyetértést kiváltó döntésével. Nagy szerepe van e bizottságoknak az elvek és eljárások azonosításának érvényrejtésében.

A diákjóléti bizottságok nevelési lehetőségeinél sokkal szélesebb és közvetlenebb az a hatásterület, bíráló, ösztönző, elemző tevékenység, amely az egyes kisebb kollektívákban a diákjóléti munka során rendelkezésre áll.

Sok szó esik az utóbbi években a főiskolai ifjúsági élet demokratizmusának a fejlesztéséről. Ez nemcsak annak a kérdése, hogy vannak-e és hányan, ifjúságot képviselő hallgatók az egyes bizottságokban, vagy kari, illetve főiskolai tanácsüléseken. Nem alakul ki akkor demokratizmus, még csírájában sem, ha a magát képviseltető diákság széles köre nem informálódik az egyes vezető fórumokon felmerülő kérdésekről, ha nem alakítják ki a fiatalok kollektív vitákban közvéleményüket, ha a diák-képviselők nem számolnak be munkájukról az őket megválasztó diák-közösségeknek.

Az új egyetemi és főiskolai működési szabályzat-tervezetekben az ifjúság jogai és egyben nagyon felelős kötelességei érvényesítésének fő súlya a tanulócsoportok kollektíváira épül. Elsődleges véleményezési, javaslattevő jogköre van a tanulócsoportoknak olyan dolgokban, mint pl. a szociális kérdések, minősítés, jutalmazás, fegyelmi kérdések, tanulmányi kedvezmények intézése stb. Ennek a véleményezési, javaslattevő, bizonyos kérdésekben döntési jogkörnek a gyakorlása egyben a hallgatók munka-értékeléseinek is nagyon komoly demokratikus iskolája. Ugyanakkor vitathatatlan, hogy a hallgatói kollektívák tudják a legrealisabban megítélni társaik tényleges szociális rászorultságát.

A diákjóléti munka során lezajló viták rendkívül sok emberi, magatartásbeli, erkölcsi vonatkozást hoznak felszínre és igen jó fórumot teremtenek az egészséges közszellem alakítására, formálására. Az effajta demokratikus közösségi tevékenység kibontakozása az egyes tanulócsoportokban vagy ifjúsági alapszervezetekben igen lényeges emelője mind az egész intézmény, mind a KISZ-szervezet nevelőmunkája fellendítésének.

A Szegedi Tanárképző Főiskolán egy diákjóléti bizottság fogja össze a diákjóléti szervek tevékenységét. Az elmúlt évek tapasztalatai azt mutatják, hogy ha nem is maradéktalanul, de sok vonatkozásban sikerült a diákjóléti munkában a fentebb vázolt elvek és célok gyakorlati megvalósulását elérni. Az alábbiakban a diákjóléti munka bemutatására annak csak néhány területét ragadjuk ki.

A korábbi években a rendkívüli segéllyel, mint a juttatások egyik formájával kapcsolatosan hallgatóink körében helytelen nézetek alakultak ki s ezért a diákjóléti bizottság szükségesnek látta, hogy néhány elvi és gyakorlati megjegyzését írásban is rögzítse, de az egyes diákjóléti szervek közreműködésével a hallgatóság széles rétegeivel is megismertesse. Az elvek között meghatározta a bizottság, hogy rendkívüli segílyt kaphat *a)* minden hallgató, akinek életében vagy családjában olyan rendkívüli esemény történik, amelynek súlyosabb anyagi kihatása van; *b)* minden olyan hallgató, akinek általános anyagi helyzete ezt szükségessé teszi.

Az *a)* pont alatti esetekben a segílyt a diákjóléti bizottságnak címzett, és a megfelelő igazoló iratokkal ellátott kérvény alapján a rendkívüli eseményt követően legkésőbb azonnal folyósíttatja.

A *b)* pont alatti esetekben segílyosztásra egy tanévben általában három alkalommal kerül sor: októberben, karácsony előtt és március hónapban. A segílyre javasoltak nevét a KISZ-szervezet terjeszti a diákjóléti bizottság elé. A javaslatok tárgyilagos elkészítésére, azok megtárgyalásának módjára vonatkozóan a diák-

jóléti bizottság a KISZ-bizottsággal egyetértésben szükségesnek tartotta az alábbi szempontokat közreadni:

1. Elsődleges javaslattevő a KISZ-csoport vezetője. Hogy a csoportvezető reális, a valóságos viszonyokat tükröző javaslatokat tehessen, szükséges, hogy felmérje csoportja tagjainak anyagi helyzetét, és e felmérés adatait egy kimutatásban rögzítse a maga, illetve a mindenkori csoportvezető számára. A kataszter elkészítéséhez a csoportvezető felhasználja a tanulmányi osztály hivatalos adatait, saját és csoportja tagjainak, valamint a patronáló tanárnak az egyes hallgatók anyagi ellátottságára vonatkozó tapasztalatait. Igen nagy segítséget ad több kérvény elbírálása esetén a helyes sorrend megállapításához a kérelmezők meglátogatása, melyet a csoport KISZ aktívái vagy önállóan, vagy a patronáló tanárral, esetleg a tanulmányi osztály egy dolgozójával közösen bonyolítanak le. Kollégiumban lakó hallgatók szociális helyzetének a magállapításánál a csoportvezető elsősorban a kollégiumi szervek (diákbizottság, kollégiumi igazgatók) véleményére támaszkodik. A sokoldalú tájékozódás alapján kialakított szociális kataszter szolgál a KISZ-csoportvezető „segélyezési alapokmányául”, amelybe a szociális helyzetet tükröző számszerű mutatókon kívül bekerülnek a hallgatóval kapcsolatos vélemények, a szociális helyzetben esetlegesen bekövetkezett változások és a kapott rendkívüli juttatások összege is.

2. Az ily módon elkészített kimutatás alapján a KISZ-csoportvezető a patronáló tanár véleményét is meghallgatva tesz javaslatot a rendkívüli segélyben részesítendő hallgatók személyére. A javaslat-tétel írásban történik és rövid, lényegre mutató indoklást kell tartalmaznia. A csoport által megvitatott és elfogadott javaslatok az adott szak KISZ-alapszervi gyűlése elé kerülnek, majd az ottani elfogadás után a KISZ-bizottságon keresztül jutnak el döntés céljából a diákjóléti bizottsághoz.

3. A diákjóléti bizottság ülésein a benyújtott javaslatokat alapszervezetenkénti csoportosításban tárgyalja és erre a tárgyalásra tanácskozási joggal meghívja a KISZ-csoportok vezetőit, a patronáló tanárokat is. A diákjóléti bizottság döntésének meghozatalánál a szociális rászorultság elsődleges szempontja mellett tekintetbe veszi a hallgató munkaerőkölsét, általános emberi magatartását és a közösséghez való viszonyát is.

4. A diákjóléti bizottság ülésén résztvevő csoportvezető hallgató a tagsággal szemben beszámoló kötelezettséggel tartozik, amennyiben az ülést követő legközelebbi csoport-megbeszélésen, vagy alapszervezeti taggyűlésen ismertetnie kell azokat az indokokat, amelyek alapján az egyes hallgatók különböző összegű segélyben részesültek, illetve közölnie kell azokat a megjegyzéseket, amelyeket a diákjóléti bizottság egy-egy segély megszavazásakor fontosnak tartott a hallgató tudomására hozni.

5. A diákjóléti bizottság egyes esetekben felkéri a KISZ funkcionáriusait annak ellenőrzésére is, hogy a kiutalt pénzjuttatás a kérvénybeli indoklásnak megfelelően használódott-e fel.

Bár a rendkívüli segélyosztásra felterjeszhető létszámot megszabni nem lehet, a bizottság kívánatosnak tartja, hogy ez a szám ne haladja meg a csoportlétszám 15%-át.

A javaslatok azt is tartalmazzák, hogy körülbelül hány forint értékű juttatás nyújtana segítséget adott esetben egyes hallgatóknak és azt is, hogy mire fordítaná a segélyezett a kapott összeget: ruházat-kiegészítésre, menza- vagy albérleti díj térítésre, tüzelővásárlásra, huzamosabb orvosi kezelés költségeinek térítésére, költségesebb tanszerek vásárlására, esetleg kötelező kirándulások költségeinek kiegészítésére.

A ruhasegély-juttatás utalvány formájában — amelyet a hallgató az arra kijelölt áruházban válthat be —, a többi igény realizálása pénz formájában történik.

A mintegy 3 éve, a fentiek szerint folytatott gyakorlat a rendkívüli segélyek elbírálásában és folyósításában kiállta a próbát és helyesnek bizonyult.

Megkülönböztetett figyelemmel és alapossgal készítették elő a főiskola illetékes szervei (igazgatóság, KISZ-szervezet, a diákjóléti szervek, tanulmányi osztály) az új ösztöndíj rendszer bevezetését.

Első teendőként a rendelet széles körű ismertetésére került sor. A KISZ-alapszervezetek taggyűléseken ismerték és vitatták meg az új rendszert. A tanulmányi osztály a rendelet lényegét, fontosabb táblázatait tartalmazó tájékoztatót szerkesztett és azt sokszorosított formában eljuttatta minden hallgatónak és oktatónak.

A rendelet végrehajtásának politikai előkészítése során a kisebb-nagyobb hallgatói közösségekben annak a helyes elvnek a hangsúlyozására és megértésére összpontosult a figyelem, hogy az 1969/70. tanévtől kezdve a juttatások nem „járnak”, hanem „kaphatják”, „elnyerhetik” az arra érdemes hallgatók. Az érdemesség mértéke pedig a teljesítmény. A teljesítménybe azonban a tanulmányi eredmény mellett nyomosan esik a latba az ifjúsági mozgalomban, a különböző közösségekben végzett munka, felmutatott aktivitás, kifejtett közhasznúság, úgyszintén, mint a politikai megbízhatóság és helytállás és ehhez hasonlók. Ezek a tényezők mozgatják a juttatásokat a megengedett határok között. Alapot biztosítva a rendelet politikai célkitűzéseinek megvalósításához, a vázolt szempontoknak megfelelően a főiskola KISZ-alapszervezetei a hallgatókat „jó”, „közepes” és „gyenge” kategóriákba sorolták.

Az ösztöndíjrendelet alkalmazásában sajátos helyi elgondolás érvényesült. A tanulmányi osztály számbavette a hallgatók összlétszámát, a szociális támogatás és a tanulmányi ösztöndíj szempontjából irányt mutató átlagszámokat, valamint a havonként szétosztható összeget. Jövedelem-igazolások alapján elvégezte a hallgatók kategorizálását és megállapította a nekik járó rendszeres pénzbeli támogatást. Az előzetes számvetés alapján nem mutatkozott lényeges eltérés az igény és a rendelkezésre álló pénzkeret között.

A diákjóléti bizottság némi módosítással (egy-két esetben pl. figyelembe vette a hallgató javára, ha egy, esetleg több eltartott testvér is felsőoktatási intézmény tanulója, s ilyen alapon nem ragaszkodott mechanikusan a kategóriai besoroláshoz) helyben hagyta a rendszeres pénzbeli támogatásként egyes hallgatókra lebontott összegeket a tanulmányi osztály betervezett javaslata szerint.

Nehezebbnek mutatkozott a tanulmányi ösztöndíj megítéléséhez szükséges rendező elv felállítása. A rendeletben szereplő 3 fokozat helyett 9 fokozatot állapítottak meg:

Tanulmányi átlag	Javasolt ösztöndíj/Ft
3,51—3,70	100
3,71—3,80	150
3,81—3,99	200
4,00—4,30	250
4,31—4,50	300
4,51—4,60	350
4,61—4,70	400
4,71—4,90	450
4,91—5,00	500

A tanulmányi osztály az ösztöndíjban részesíthető hallgatókat tanulmányi eredményüknek megfelelően besorolta a fenti fokozatokba. A diákjóléti bizottság a papírforma szerint történt besorolás alapján kijött végösszegeket a KISZ-alapszer-

vezetek rendelkezésére bocsátotta azzal, hogy ebből a keretből gazdálkodva egyes hallgatókra lebontva tegye meg javaslatát az ösztöndíjra vonatkozóan.

A KISZ-alapszervezetekben a tanév első tanítási hetében (úgyisintén a második félév első tanítási hetében) teljes nyíltsággal megtárgyalták a hallgatók, kinek mennyi ösztöndíjat javasolnak.

Az ösztöndíjak odaítéléséről a diákjóléti bizottság a KISZ-alapszervezetek taggyűlésein hozott javaslatoknak messzemenő figyelembevételével határozott. Néhány esetben itt is előfordult csekély változtatás a javasolt összegekben — kerettúllépés miatt. Ezek a módosítások is minden esetben a jelenlevő KISZ-alapszervezeti vezetőségi tagok egyetértésével, sőt konkrét javaslatára történt. A diákjóléti bizottság javaslattevő határozatát a főiskola igazgatóhelyettese döntésével jogerőre emelte.

A főiskola diákjóléti szervei az új ösztöndíjrendelet politikai célkitűzéseit is megvalósították. Ennek illusztrálására három KISZ-alapszervezetet emelünk ki. A fizika szakos alapszervezetben az ösztöndíjak összegének 75%-át, a mezőgazdasági ismeretek és gyakorlatok szakos alapszervezetben 65%-át, az ének-zene szakos alapszervezetben 35%-át fizikai dolgozók gyermekei kapták. (Az utóbbi szakon a fizikai dolgozók gyermekeinek arányszáma 35% alatt van!)

A diákjóléti munkának a nevelésben — az anyagi ösztönzésen kívül — az a legdöntőbb szerepe, hogy a kisebb kollektívákban éppen úgy, mint a választott szervek funkcióiban a csoporttagoknak és az ifjúsági vezetőknek egyaránt módjuk és lehetőségük adódik, hogy valóságos körülmények között gyakorolják a felelősségteljes állásfoglalást, vélemény-nyilvánítást munkatársaik, tanítványaik munkáját, magatartását illetően, a tárgyilagos, a szubjektívizmustól mentes, a körülményeket helyesen mérlegelni tudó javaslatok és döntések meghozatalában.

xxx

Mint minden felsőoktatási intézményben, úgy a tanárképző főiskolán is, a nevelő munka bázisa, kohója a szaktanszék. A tanszéknek e szerepéről, tevékenységük megszervezéséről és eredményeiről a felsőoktatás-pedagógiai szakirodalomban egyre több publikáció kerül napvilágra.

Szerény dolgozatunkban mi egy intézményi hivatalnak, a tanulmányi osztálynak és egy társadalmi aktívahálózatra épülő diákjóléti szervnek a főiskolai nevelésben közrejátszó szerepét kívántuk bemutatni, korántsem a teljesség igényével. A mintegy évtizedes gyakorlati munkában szerzett tapasztalataink alapján — jóllehet mozaik-szerűen — felvillantott nevelési lehetőségek, mozzanatok, eljárások meggyőzhetik az olvasót arról, hogy a felsőoktatási intézmények falai között folyó szocialista szakemberképzésben, a nevelési munka komplexumában nem elhanyagolható és lebecsülendő helyet foglalnak el a tanulmányi osztályok és a diákjóléti szervek.

РОЛЬ УЧЕБНОЙ ЧАСТИ И ОРГАНОВ СОЦИАЛЬНОГО ОБЕСПЕЧЕНИЯ СТУДЕНТОВ В ВОСПИТАНИИ СТУДЕНТОВ

(Опыт Сегедского Педагогического Института)

Й. Элек и З. Орговань

Авторы в своей работе освещают роль одного отдела учреждения — учебной части и органа социального обеспечения студентов, основывающегося на сети общественных активистов, в институтском воспитании. В первой части работы они определяют место учебной части в организации института, потом анализируют её связь со старостами. Они показывают, что работники учебной части — важный фактор воспитания абитурантов, первокурсников

и выпускников. Авторы подчёркивают воспитательное значение той постоянной связи контроля, который проявляет учебная часть к студентам, живущим на квартирах. Работа много-сторонне анализирует взаимосвязь расписания и воспитания. Намечаются способы связи с родителями. Авторы указывают на соотношение деятельности учебной части, и общежитий и других мероприятий. В работе говорится и о роли административных методов, употребляемых учебной частью в интересах воспитания. Отдельно занимается работа со специфической деятельностью учебной части, связанной с заочниками.

Во второй части работы после определения понятия органа обеспечения студентов и описания его задач, авторы анализируют методы и способы, употребляемые в Сегедском Педагогическом Институте, в двух областях работы органа социального обеспечения студентов: *а)* в присуждении разовых денежных пособий и *б)* в реализации Положения о стипендиях.

ROLLE DER ABTEILUNG FÜR STUDIENANGELEGENHEITEN UND DER STUDENTEN WOHLFAHRTSORGANE IN ERZIEHUNG DER STUDENTEN

von

J. Elek—Z. Orgovány

Die Autoren führen die Rolle eines Institutionenamtes, der Abteilung für Studienangelegenheiten und eines auf gesellschaftlichem Funktionärkörper gegründeten Studentenwohlfahrtsorgans in der Erziehung an der Hochschule vor. Im ersten Teil der Abhandlung setzen sie die Stelle der Abteilung für Studienangelegenheiten im Apparat der Hochschule fest, dann analysieren sie ihre Verbindung mit den Gruppenleitern der Studenten. Sie zeigen, was für bedeutende Faktoren die Mitarbeiter der Abteilung für Studienangelegenheiten bei Ausnützung der erzieherischen Möglichkeiten, die sich im Zusammenhang mit den Bewerbern zum Studium, mit den Studenten vom ersten Jahrgang und mit den mit Anstellung der Lehramtskandidaten verbundenen Aufgaben bieten, sind. Die Autoren betonen den erzieherischen Wert von stetiger Verbindung, Kontrolle und vom Kümmern von der Seite der Abteilung für Studienangelegenheiten den Studenten gegenüber, die in Untermiete (nicht im Studentenheim) wohnen. Mannigfaltig analysiert die Abhandlung die Zusammenhänge zwischen dem Stundenplan der Hochschule und der Erziehung. Sie deutet die Art und Weise der Beziehungen zu den Eltern an. Die Autoren weisen auf die Berührungspunkte zwischen den Veranstaltungen vom Studentenheim und den sonstigen Veranstaltungen der Hochschulstudenten hin. Im Aufsatz wird auch von der Rolle der sogenannten administrativen Mittel, die von der Abteilung für Studienangelegenheiten im Interesse der Erziehung anzuwenden sind, gesprochen. Abgesondert behandelt der Aufsatz die spezifische Tätigkeit der Abteilung für Studienangelegenheiten die Fernstudenten betreffend.

Nachdem die Autoren im zweiten Teil der Abhandlung den Begriff der Studentenwohlfahrtsorgane festgelegt und ihre Aufgaben umgerissen haben, analysieren sie die Methoden und Verfahren, die an der Szegeder Pädagogischen Hochschule auf zwei Gebieten der Arbeit der Studentenwohlfahrt: *a)* bei Zuerkennung der ausserordentlichen Geldunterstützungen und *b)* bei Durchführung von Verordnung über Stipendien verwendet werden.